

Adviesaanvraag college aan dagelijks bestuur

Invullen door directie:

Onderwerp adviesaanvraag: Concept-Beleidskader Kunst in de Openbare Ruimte 2026
Portefeuille: Kunst en Cultuur
Directie: Economische Zaken en Cultuur
Datum behandeling college: 10 februari 2026
Datum adviesaanvraag: 18 februari 2026
Deadline ontvangst advies: 15 april 2026
Advies mailen naar: o.van.den.muysenberg@amsterdam.nl
Meegestuurde stukken: Concept-Beleidskader Kunst in de Openbare Ruimte 2026
Heeft er consultatie vooraf plaatsgevonden? De beleidsmedewerkers kunst in de openbare ruimte van de stadsdelen zijn via het overleg buitenkunst gevraagd mee te denken over de richtlijnen aanvragen herdenkingsmonumenten.

Invullen door stadsdeel:

Stadsdeel: Zuidoost
Procesbegeleider: J. Poorter
Datum weekstart/staf: 2 maart 2026
Datum stadsdeelcommissie: 3 maart 2026
Datum dagelijks bestuur: Ntb

Over gevraagde adviezen: Conform de Verordening stadsdelen en stadsgebied Amsterdam 2022:

- (art. 12, lid 1) betreft college en BM het DB bij voorbereiding van stedelijke kaders als deze kaders betrekking hebben op taken en bevoegdheden van DB of DB een rol krijgt in uitvoering van die kaders, of
- (art. 12, lid 2) als college of BM voornemens is over stedelijke kaders besluit te nemen of voornemens is ander besluit te nemen waarbij belangen van een of meer stadsdelen zijn betrokken, in ieder geval bij vaststellen van bestemmingsplannen, wint college of BM bij DB advies in.

DB legt deze adviezen voor aan SDC (art. 19).

Bij besluitvorming maakt DB inzichtelijk wat advies van SDC is en hoe eventuele voorstellen of moties als bedoeld in art. 30, lid 3, zijn verwerkt. DB neemt advies van SDC over indien is vastgesteld met meerderheid van stemmen en past binnen stedelijke en budgettaire kaders. DB kan uitsluitend schriftelijk met zeer zwaarwegende redenen afwijken van advies of voorstel van SDC. (art. 19, lid 5) Als standpunten van stadsdeelcommissieleden bij uitbrengen van advies uiteenlopen, worden in advies standaard alle verschillende standpunten binnen commissie kenbaar gemaakt. (art. 30, lid 5)

Adviesvraag college

Formuleer hier de vraag aan het dagelijks bestuur

We vragen u, als dagelijks bestuur van het stadsdeel, het Concept-Beleidskader Kunst in de Openbare Ruimte 2026 te voorzien van advies namens uw stadsdeel. Dit beleidskader is bedoeld om invulling te geven aan het inclusiever maken van de openbare ruimte door een meer diverse collectie kunstwerken te realiseren. Dit moet bijdragen aan een inhaalslag gericht op een betere en meer gelijkwaardigere representatie van de verschillende achtergronden van Amsterdammers en verhalen in en van de stad.

Concreet vragen wij uw advies over:

- We nemen een bijdrage aan de meerstemmigheid en representatie van de verscheidenheid aan inwoners in onze stad als uitgangspunt voor de eigen opdrachtverlening als gemeente. Uitgangspunt is het realiseren van een complete, leefbare en inclusieve stad waarin iedereen zich moet kunnen terug herkennen en zich thuis voelt. Daarom geven we bij de toevoeging van nieuwe kunst in de openbare ruimte voorrang aan de verhalen van tot nu toe onderbelichte of nog niet vertegenwoordigde gemeenschappen. Het advies van het SCA om hierbij te kijken naar onder andere diversiteit, migratiegeschiedenis, de LHBTIQ+ gemeenschap en vrouwen nemen we over. Kunt u zich vinden in dit uitgangspunt?

- De richtlijnen voor herdenkingsmonumenten. Hoe kijkt u aan tegen de invoering van deze richtlijnen, die bedoeld zijn om de plaatsing van nieuwe herdenkingsmonumenten te reguleren? Zijn de genoemde criteria volledig of zijn er aanscherpingen of toevoegingen nodig?

Conceptadvies DB

Het dagelijks bestuur formuleert hier – indien van toepassing – voor de stadsdeelcommissievergadering een conceptadvies

Het Dagelijks Bestuur van stadsdeel Zuidoost heeft kennisgenomen van het Concept-Beleidskader Kunst in de Openbare Ruimte 2026 en onderschrijft de ambitie om meerstemmigheid en representatie steviger te verankeren in de openbare ruimte van Amsterdam. Voor Zuidoost is deze koers vanzelfsprekend. In dit stadsdeel is de openbare ruimte al decennialang een plek waar verhalen van migratie, diaspora, emancipatie en stedelijke trots zichtbaar worden gemaakt. Pleinen, parken en straten dragen hier geschiedenis én toekomst in zich. Kunst in de openbare ruimte raakt daarom direct aan erkenning, identiteit en het gevoel van thuishoren. Juist in een stadsdeel waar zoveel verschillende achtergronden samenkomen, is het van belang dat de uitvoering van dit beleidskader zorgvuldig en overtuigend wordt georganiseerd.

Het Dagelijks Bestuur constateert dat kunst in ontwikkelgebieden nog niet vanzelfsprekend vanaf de initiatieffase onderdeel is van de gebiedsstrategie. Participatie vindt niet altijd plaats op het moment waarop er nog wezenlijke keuzes openliggen, en de betrokkenheid van stadsdeel en Stadscuratorium is in de vroege fase niet structureel vastgelegd. Wanneer representatie en meerstemmigheid leidende principes zijn, vraagt dit om expliciete bestuurlijke verankering binnen de governance van gebiedsontwikkeling.

Gelet op de verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur voor het geven van opdracht tot realisatie van kunst in de openbare ruimte binnen het stadsdeelgebied en voor advisering over kunstopdrachten in ontwikkelgebieden, acht het Dagelijks Bestuur het noodzakelijk dat deze rol expliciet wordt verankerd in het beleidskader, omdat zij bij uitstek zicht heeft op kansen in het stadsdeel. Duidelijkheid over het moment en de wijze van betrokkenheid is essentieel om de lokale verantwoordelijkheid daadwerkelijk te kunnen dragen.

Daarnaast vraagt het Dagelijks Bestuur aandacht voor nieuwe ontwikkelgebieden, waar toekomstige bewoners nog niet in beeld zijn op het moment dat kunstprojecten worden gepland. In een stadsdeel waar representatie maatschappelijk gevoelig kan zijn, vraagt dit om heldere richtlijnen over timing en vertegenwoordiging, om discussies over legitimiteit en verschillen in toepassing tussen stadsdelen te voorkomen.

Zuidoost kent een sterke bottom-up cultuur rond kunst en herdenken. Bewonersinitiatieven spelen een belangrijke rol in het zichtbaar maken van onderbelichte geschiedenissen en gemeenschappen. Die kracht verdient ruimte, maar vraagt ook om samenhang en zorgvuldige afweging. Zonder overkoepelend kader kan versnippering ontstaan. De voorgestelde richtlijnen voor herdenkingsmonumenten worden daarom onderschreven.

Het Dagelijks Bestuur vraagt om nadere concretisering van het begrip “maatschappelijk draagvlak”, mede gezien de sterke aanwezigheid van bewonersinitiatieven en de maatschappelijke gevoeligheid rond representatie in het stadsdeel. Juist door de complexiteit van het stadsdeel is het van belang dat er heldere criteria worden opgesteld, en er scherper wordt ingekleurd wie waar over gaat binnen het besluitvormingsproces.

Vaak ligt er bij aanmelding van een bewonersinitiatief bij het stadsdeel al een uitgewerkt ontwerp en gekozen kunstenaar, wat de ruimte voor brede participatie, de sturing op meerstemmigheid en representatie en inzet van bemiddelaars en kwaliteitsborging beperkt.

Voorbeelden van dit soort lopende initiatieven in Zuidoost zijn: Omoe van Toko Ganzenhoef, Kunstprojecten van Bewonersplatform Mama Florijn, Stroomlijnen in het kader van 400 jaar Bijlmermeerpolder, Kunstpoorten Brasa Village, EPA Atelier in de E-buurt.

Passend binnen dit nieuwe beleidskader zijn er recentelijk binnen Zuidoost kunstwerken gerealiseerd die de meerstemmigheid, inclusie en representatie van onderbelichte verhalen en groepen uit het stadsdeel belichten.

Voorbeelden hiervan zijn het Gedenkteken van Nelson Mandela (van Mohau Modisakeng) en Iron Lady, Ode aan Hilly Axwijk (van Iris Kensmil) en Atomos (van Jamahl Richters) in het Brasapark.

Ten aanzien van de omgang met ter discussie staande monumenten onderschrijft het Dagelijks Bestuur de voorgestelde handelingsopties en wordt benadrukt dat het organiseren van maatschappelijke dialoog bestuurlijke en communicatieve capaciteit vraagt. Als centrale ondersteuning ontbreekt, bestaat de kans dat ieder stadsdeel het op zijn eigen manier moet oplossen. Dat maakt het lastig om als stad één duidelijke en consistente lijn te houden.

Conclusie

Het Dagelijks Bestuur ondersteunt de ambitie om de openbare ruimte inclusiever en evenwichtiger te maken en kan zich vinden in de invoering van richtlijnen voor herdenkingsmonumenten. In Zuidoost raakt kunst in de openbare ruimte direct aan erkenning en identiteit van bewoners. Dat maakt de ambitie des te belangrijker en vraagt het om een uitvoering die even zorgvuldig als overtuigend is georganiseerd. Wanneer verantwoordelijkheid, invloed en betrokkenheid niet helder zijn vastgelegd, ontstaat het risico dat verwachtingen richting bewoners groter worden dan de feitelijke sturingsmogelijkheden van het stadsdeel.

Het Dagelijks Bestuur verzoekt het college daarom om in de verdere uitwerking expliciet te borgen hoe stadsdelen tijdig en inhoudelijk worden betrokken bij kunst- en monumentenopgaven binnen gebiedsontwikkeling, hoe participatie in nieuwe ontwikkelgebieden wordt vormgegeven en hoe bewonersinitiatieven worden ingebed in een samenhangend stedelijk kader.

Advies stadsdeelcommissie

Advies van de stadsdeelcommissie aan het DB

De stadsdeelcommissie juicht toe dat er vanuit het college en het Dagelijks Bestuur van stadsdeel Zuidoost aandacht is voor het belang van kunst in de openbare ruimte. Kunst draagt bij aan leefbaarheid en verlevendiging van de openbare ruimte, en geeft de buitenruimte karakter en ziel. Net als het dagelijks bestuur onderschrijft de stadsdeelcommissie de ambitie om meerstemmigheid en representatie stevig te verankeren in het keuzeprocess van kunstwerken in de openbare ruimte van Zuidoost.

In de verdere uitwerking van het Concept-Beleidskader Kunst in de Openbare Ruimte 2026 geeft de stadsdeelcommissie de volgende uitgangspunten en aanbevelingen mee:

- **Beschikbaarheid van capaciteit en middelen**

In de adviesaanvraag van het college wordt benadrukt dat er moet worden ingezet op een inhaalslag in culturele voorzieningen in Zuidoost. Dit geldt ook voor kunst in de openbare ruimte. Het is van belang dat dit concrete invulling krijgt in de beschikbaarheid van capaciteit en middelen, en ook bij investeringen in kunst in de openbare ruimte het principe van 'ongelijk investeren voor gelijke kansen' wordt toegepast.

- **Ruimte voor makers**

Bij de uitwerking van het Beleidskader Kunst in de Openbare Ruimte dient niet alleen aandacht te worden besteed aan de realisatie (uitbreiding van locaties voor kunstobjecten) maar ook aan de benodigde lokale infrastructuur voor makers. De stadsdeelcommissie wil in het eindadvies van het dagelijks bestuur graag terugzien dat wordt ingezet op behoud en uitbreiding van broedplaatsen en betaalbare atelierruimtes, zodat talent de ruimte heeft om zich verder te ontwikkelen.

- **Kunstnorm**

De komende jaren vindt in Amsterdam Zuidoost op grote schaal gebiedsontwikkeling plaats in de transformatiegebieden aan de andere kant van spoor en metrolijn (Amstel III en Bijlmer West) en in bestaande wijken, zoals Kraaiennest. Gebiedsontwikkeling en de schaal van de nieuwbouw die daarmee is gemoeid, biedt kansen om gedurende de planfase en uitvoeringsfase invulling te geven aan cultuurbeleid en kunst in de openbare ruimte. Daarbij kan worden gedacht aan de mogelijkheid om een percentage van de bouwsom te reserveren voor kunst in de openbare ruimte. In bestaande wijken kan een kunstnorm worden opgenomen als percentage van de kosten van groot onderhoud van de openbare ruimte, zoals pleinen, straten en parken.

- **Inventarisatie kunst in de openbare ruimte**

Tijdens de stadsdeelcommissie ontstond discussie over wat wel en niet wordt gerekend tot kunst in de openbare ruimte, volgens de definities die door de gemeente worden gehanteerd. De stadsdeelcommissie verzoekt het

dagelijks bestuur om in het finale advies toe te lichten wat onder kunst in de openbare ruimte wordt verstaan, waar het gaat om opdrachten vanuit de gemeente, en wat daar buiten valt. De stadsdeelcommissie stelt het op prijs als het college in het finale advies bij wijze van o-meting een overzicht kan opnemen van bestaande kunstwerken in de openbare ruimte die eigendom zijn c.q. vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

- **Helderheid over diverse rollen bij de totstandkoming van kunst in de openbare ruimte**

Het is belangrijk om in de verdere uitwerking van het Concept-Beleidskader Kunst in de Openbare Ruimte duidelijke kaders te geven over het keuze- en selectieproces van kunst in de openbare ruimte, welke criteria worden toegepast, en helder wordt geschetst wat de diverse rollen zijn vanuit het gemeente- en stadsdeelbestuur, de politiek (gemeenteraad en stadsdeelcommissie) en wat juist wordt overgelaten aan onafhankelijke commissies van kunstexperts. Ook draagvlak en invloed vanuit bewoners en gebruikers is van belang, met heldere procedures over inspraak en participatie.

- **Onderhoud**

Bij plannen voor de realisatie van kunst in de openbare ruimte dient voldoende geld te worden gereserveerd voor onderhoud en restauratie, om bij vernieling snel herstel te kunnen plegen en verloedering te voorkomen.

- **Straatkunst en bewonersinitiatieven**

Bij de bespreking van de adviesaanvraag werd door portefeuillehouder de heer de Kom aangegeven dat het Concept-Beleidskader zich richt op vrijstaande objecten in de openbare ruimte en niet op straatkunst in de sfeer van muurschilderingen op muren in winkelcentra of trein- en metrostations, onderdoorgangen of metroviaducten. Dergelijke kunstwerken betreffen initiatieven in samenspraak tussen bewoners(organisaties) en de private eigenaren (waaronder vastgoedbeheerders en hun stakeholders, zoals winkeliersverenigingen) of publieke eigenaren (waaronder Vervoersregio Amsterdam en ProRail).

Ondanks het gemaakte onderscheid tussen kunst in de openbare ruimte in opdracht van de gemeente, en bewonersinitiatieven, pleit de stadsdeelcommissie ervoor om ook de stimulering van straatkunst op te nemen in het finale advies. Dit kan in de verdere uitwerking van het beleidskader worden opgenomen in de vorm van een handreiking naar bewoners(organisaties) en buurtplatforms welke wegen ze kunnen bewandelen om hun woonomgeving te verlevendigen met muurschilderingen, met verwijzing naar succesvolle voorbeelden als het beschilderde viaduct bij metrostation Gein, de beschilderde pilaren van de metrolijn in Venserpolder.

Gebiedsmakelaars en het CBK zouden een bemiddelende rol kunnen spelen en bewoners wegwijs maken in het web van regels en financieringsmogelijkheden. Als onderdeel van de subsidieverordening Sociale Basis kunnen middelen beschikbaar worden gesteld voor dergelijke bewonersinitiatieven.

Finaal advies DB

Advies van het dagelijks bestuur aan het college van burgemeester en wethouders

Het Dagelijks Bestuur van stadsdeel Zuidoost heeft kennisgenomen van het Concept-Beleidskader Kunst in de Openbare Ruimte 2026 en onderschrijft de ambitie om meerstemmigheid en representatie steviger te verankeren in de openbare ruimte van Amsterdam. Voor Zuidoost is deze koers vanzelfsprekend. In dit stadsdeel is de openbare ruimte al decennialang een plek waar verhalen van migratie, diaspora, emancipatie en stedelijke trots zichtbaar worden gemaakt. Pleinen, parken en straten dragen hier geschiedenis én toekomst in zich. Kunst in de openbare ruimte raakt daarom direct aan erkenning, identiteit en het gevoel van thuishoren. Juist in een stadsdeel waar zoveel verschillende achtergronden samenkomen, is het van belang dat de uitvoering van dit beleidskader zorgvuldig en overtuigend wordt georganiseerd.

Het Dagelijks Bestuur constateert dat kunst in ontwikkelgebieden nog niet vanzelfsprekend vanaf de initiatieffase onderdeel is van de gebiedsstrategie. Participatie vindt niet altijd plaats op het moment waarop er nog wezenlijke keuzes openliggen, en de betrokkenheid van stadsdeel en Stadscuratorium is in de vroege fase niet structureel vastgelegd. Wanneer representatie en meerstemmigheid leidende principes zijn, vraagt dit om expliciete bestuurlijke verankering binnen de governance van gebiedsontwikkeling.

Gelet op de verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur voor het geven van opdracht tot realisatie van kunst in de openbare ruimte binnen het stadsdeelgebied en voor advisering over kunstopdrachten in ontwikkelgebieden, acht het Dagelijks Bestuur het noodzakelijk dat deze rol expliciet wordt verankerd in het beleidskader, omdat zij bij uitstek zicht heeft op kansen in het stadsdeel. Duidelijkheid over het moment en de wijze van betrokkenheid is essentieel om de lokale verantwoordelijkheid daadwerkelijk te kunnen dragen.

Het college benadrukt dat er moet worden ingezet op een inhaalslag in culturele voorzieningen in Zuidoost. Dit geldt ook voor kunst in de openbare ruimte. Het is van belang dat dit concrete invulling krijgt in de beschikbaarheid van capaciteit en middelen, en ook bij investeringen in kunst in de openbare ruimte het principe van 'ongelijk investeren voor gelijke kansen' wordt toegepast. De enige budgetten in Zuidoost die specifiek voor kunst in de openbare ruimte beschikbaar zijn, komen vanuit de grondexploitatie, en zijn geborgd via de percentageregeling.

In het licht van de besteding van deze gelden vanuit de grondexploitatie vraagt het Dagelijks Bestuur aandacht voor nieuwe ontwikkelgebieden, waar toekomstige bewoners nog niet in beeld zijn op het moment dat kunstprojecten worden gepland. In een stadsdeel waar representatie maatschappelijk gevoelig kan zijn, vraagt dit om heldere richtlijnen over timing en vertegenwoordiging, om discussies over legitimiteit en verschillen in toepassing tussen stadsdelen te voorkomen.

Zuidoost kent een sterke bottom-up cultuur rond kunst en herdenken. Bewonersinitiatieven spelen een belangrijke rol in het zichtbaar maken van onderbelichte geschiedenissen en gemeenschappen. Die kracht verdient ruimte, maar vraagt ook om samenhang en zorgvuldige afweging. Zonder overkoepelend kader kan versnippering ontstaan. De voorgestelde richtlijnen voor herdenkingsmonumenten worden daarom onderschreven.

Het Dagelijks Bestuur vraagt om nadere concretisering van het begrip "maatschappelijk draagvlak", mede gezien de sterke aanwezigheid van bewonersinitiatieven en de maatschappelijke gevoeligheid rond representatie in het stadsdeel. Juist door de complexiteit van het stadsdeel is het van belang dat er heldere criteria worden opgesteld, en er scherper wordt ingekleurd wie waar over gaat binnen het besluitvormingsproces.

Vaak ligt er bij aanmelding van een bewonersinitiatief bij het stadsdeel al een uitgewerkt ontwerp en gekozen kunstenaar, wat de ruimte voor brede participatie, de sturing op meerstemmigheid en representatie en inzet van bemiddelaars en kwaliteitsborging beperkt.

Voorbeelden van dit soort lopende initiatieven in Zuidoost zijn: Omoe van Toko Ganzenhoef, Kunstprojecten van Bewonersplatform Mama Florijn, Stroomlijnen in het kader van 400 jaar Bijlmermeerpolder, Kunstpoorten Brasa Village, EPA Atelier in de E-buurt.

Passend binnen dit nieuwe beleidskader zijn er recentelijk binnen Zuidoost kunstwerken gerealiseerd die de meerstemmigheid, inclusie en representatie van onderbelichte verhalen en groepen uit het stadsdeel belichten. Voorbeelden hiervan zijn het Gedenkteken van Nelson Mandela (van Mohau Modisakeng) en Iron Lady, Ode aan Hilly Axwijk (van Iris Kensmil) en Atomos (van Jamahl Richters) in het Brasapark.

Ten aanzien van de omgang met ter discussie staande monumenten onderschrijft het Dagelijks Bestuur de voorgestelde handelingsopties en wordt benadrukt dat het organiseren van maatschappelijke dialoog bestuurlijke en communicatieve capaciteit vraagt. Als centrale ondersteuning ontbreekt, bestaat de kans dat ieder stadsdeel het op zijn eigen manier moet oplossen. Dat maakt het lastig om als stad één duidelijke en consistente lijn te houden.

Hoewel muurschilderingen niet beschouwd worden als kunst in de openbare ruimte, en veelal aangeduid worden met straatkunst, vraagt het Dagelijks Bestuur om ook de stimulering van straatkunst onderdeel te laten zijn van het beleidskader in de vorm van een handreiking naar bewoners(organisaties) en buurtplatforms. Hierin wordt uiteengezet hoe de bewoners hun woonomgeving kan verlevendigen met muurschilderingen, met verwijzing naar succesvolle voorbeelden zoals het metrostation Gein. Gebiedsmakelaars en beleidsmedewerker Kunst & Cultuur zouden een bemiddelende rol kunnen spelen en bewoners wegwijs maken in het web van regels en financieringsmogelijkheden.

Tot slot vraagt het Dagelijks bestuur aandacht voor het behoud en uitbreiding van broedplaatsen in Zuidoost. Hoewel het broedplaatsenbeleid buiten het betreffende beleidskader valt, is het van groot belang dat lokaal talent de ruimte heeft om zich verder te ontwikkelen.

Conclusie

Het Dagelijks Bestuur ondersteunt de ambitie om de openbare ruimte inclusiever en evenwichtiger te maken en kan zich vinden in de invoering van richtlijnen voor herdenkingsmonumenten. In Zuidoost raakt kunst in de openbare ruimte direct aan erkenning en identiteit van bewoners. Dat maakt de ambitie des te belangrijker en vraagt het om een uitvoering die even zorgvuldig als overtuigend is georganiseerd. Wanneer verantwoordelijkheid, invloed en betrokkenheid niet helder zijn vastgelegd, ontstaat het risico dat verwachtingen richting bewoners groter worden dan de feitelijke sturingsmogelijkheden van het stadsdeel.

Het Dagelijks Bestuur verzoekt het college daarom om in de verdere uitwerking expliciet te borgen hoe stadsdelen tijdig en inhoudelijk worden betrokken bij kunst- en monumentenopgaven binnen gebiedsontwikkeling, hoe participatie in nieuwe ontwikkelgebieden wordt vormgegeven en hoe bewonersinitiatieven worden ingebed in een samenhangend stedelijk kader.

Reactie college op advies dagelijks bestuur